

חיזוק מעמד חברי המועצה - נייר עמדה

השלטון המקומי הינו הגוף השלטוני הקרוב ביותר לאזרח, ועונה על מרבית צרכיו כתושב - החל משירותי בריאות וחינוך, עובר בפעילויות קהילה ופנאי וכלה בתשתיות ותברואה הבסיסיים כל כך. אולם לצד מתן שירותים עירוניים, השלטון המקומי מהווה מרכיב חשוב בדמוקרטיה הישראלית, כפי שנוכחנו לראות במשברים האחרונים. בהתאמה, ניתן לראות שימוש גובר במושג "דמוקרטיה מקומית" בשיח הציבורי והפוליטי. **אולם משיח זה בדבר הדמוקרטיה המקומית, נעדר מרכיב חשוב - עקרון הפרדת הרשויות, אשר כמעט ואינו קיים בשלטון המקומי בישראל.**

בישראל לא מתקיימים איזונים ובלמים משמעותיים בין ראש הרשות לשאר נבחרי הציבור ברשות - חברי המועצה. סמכויות ראש הרשות הן נרחבות מאוד, ואף כוללות מינוי מנכ"ל הרשות כמשרת אמון. משרה אשר חולשת על כלל עובדי הרשות, ובכללם גם על "שומרי הסף" המקומיים - היועץ המשפטי ומבקר הפנים. לעומת ראש העיר, סמכויותיהם ויכולות הפיקוח של חברי המועצה של הרשויות המקומיות על הנעשה בעיר מוגבלות ביותר. על אף כי באופן פורמלי, מופקדות בידי חברי המועצה סמכויות רבות ותפקיד חשוב בניהול התקין של הרשות ושמירה על טוהר המידות, בשטח המצב שונה. אנו רואים כי **קיים פער בין הסמכויות הפורמליות המוקנות לחברי המועצה, לבין הכלים העומדים לרשותם לצורך ביצוע תפקידם ברשות. החל מהיעדר יכולת פיקוח אפקטיבית, עובר בשליטת ראש הרשות בדרג המקצועי ולמעשה במנגנון הרשותי כולו וכלה בחוסר משאבים, לעיתים אף בסיסיים לצורך ביצוע תפקידם.**

היעדר איזונים ובלמים בשלטון המקומי הוביל לכך שבישראל מתקיים מודל שלטון "ראש העיר החזק" המתבלט בהיעדר איזון בין השחקנים השונים ברשות. **מהסיבות הללו, ישנה חשיבות מכרעת לחיזוק שומרי סף בלתי תלויים, אשר יהיו אמונים על פיקוח ובקרה על פעילות הרשות ועל העומד בראשה, ואלו הם חברי המועצה ובעיקר גורמי האופוזיציה ברשות. אם כן, ניתן לאפיין את תפקיד חבר המועצה כאמון על שני תחומים חשובים ואף קריטיים לשלטון המקומי ולחיזוק הדמוקרטיה בו. ראשית, **פיקוח ובקרה על פעילות הרשות המקומית ועל העומד בראשה כפי שצוין לעיל, שנית, ייצוג האינטרסים והזהויות של תושבי הרשות, ובפרט אלו שלא בחרו בראש****

העיר, שכן מועצת העיר היא אסיפת הנבחרים המקומית.

לשם כך, אנו בתנועה ישראלית ממליצים על:

• מיסוד הקשר בין הדרג המקצועי וחברי המועצה -

- כינון ממשקי עבודה קבועים ובלתי תלויים בין הדרג הפוליטי והמקצועי ברשות (חיוב פגישות תקופתיות, סנכרון תוכניות עבודה, קבלת מענה לא בכפוף להסכמת ראש הרשות)
- התאמה בין מבנה המועצה למבנה הרשות - חפיפה בין החזקת תיק לבין מחלקות וסמכויות בפועל
- קיום "שימוע נושאי" על פי צורך - דיון מעמיק ומחייב בנושאים שונים על סדר היום המקומי

• הגברת יכולת הפיקוח באופן אפקטיבי -

- הבטחת מימוש זכות העיון בפועל, ואכיפתו על ידי גורם ייעודי במשרד הפנים
- העלאת האפקטיביות של כלי הפיקוח הקיימים - מכסת הצעות לסדר שלא ניתן להסיר, חיוב מענה לשאלתא ופרסום ברבים
- צמצום מספר ועדות החובה
- מעמד מיוחד ליו"ר האופוזיציה - השוואת תנאים בדומה לסגן בשכר, זכות דיבור מוקנת, פגישות עדכון עם ראש הרשות, פגישות עבודה תקופתיות עם גורמי מקצוע בכירים
- חיזוק ועדת הביקורת הרשותית - חובת התייצבות לגורמי מקצוע ברשות, דיון חובה בדוחות הביקורת הנוגעים לרשות, הן של מבקר העירייה והן של מבקר המדינה, מתן סמכויות למעקב והמלצות ליישום

• הקצאת משאבים -

- מתן "סל מינימום" מטעם הרשות (משרד, שירותי הדפסה, אינטרנט וכד') ללא תלות באופוזיציה וקואליציה
- מתן שיפוי בעבור השתתפות בישיבות מועצה, וועדות חובה והכשרות ותכנים מקצועיים הקשורים לעבודת המועצה
- מתן תקציב פעילות בסיסי עבור פעילות קשר עם התושב

● **הקמת גורם תומך ומתכלל לתמיכה בעבודת המועצה -**

- מחלקה ייעודית במשרד הפנים בעלת סמכויות לצורך אכיפה בפועל של הסמכויות הקיימות כיום בידי חברי המועצה
- תכלול תחום עבודת המועצה - הנגשת פרטי הקשר ופרסומם לציבור, ריכוז כלל הסדרי ניגוד העניינים, פירסום חומרים מקצועיים והכשרות רלבנטיות
- מתן שירותי תמיכה לחברי המועצה לצורך ביצוע עבודתם - ייעוץ משפטי, שירותי מחקר - בדומה לממ"מ, ייעוץ פיננסי מטעם המשרד סביב סוגיות הקשורות לתקציב העירוני ולהתנהלות כלכלית ברשות וכד'.

אנו, בתנועה ישראלית, רואים באימוץ המלצות אלו כתנאי הכרחי לחיזוק מעמד חברי המועצה ברשויות המקומיות וביסוס הדמוקרטיה המקומית כולה.

בברכה,

ליאור אשכנזי

מנהלת רשת חברי המועצה
תנועה ישראלית

הילה אביב-ירושלמי

רכזת מחקר שלטון מקומי
תנועה ישראלית

מי אנחנו?

תנועה ישראלית פועלת לחיזוק הדמוקרטיה בישראל. אנו מקדמים תיקונים במבנה הממשל הכוללים ביזור סמכויות אל הרמה המקומית, אימוץ תפיסות אזוריות במבנה השלטוני הקיים וחיזוק הדמוקרטיה המקומית. פעילות השטח של התנועה מתקיימת ב-19 ערים ברחבי ישראל, ומתמקדת בארגון קהילתי אשר נועד לקרב את תהליך קבלת ההחלטות אל התושב, לצד עיגון ומיסוד תחום הקהילה והקשר עם התושב ברמת הרשות.